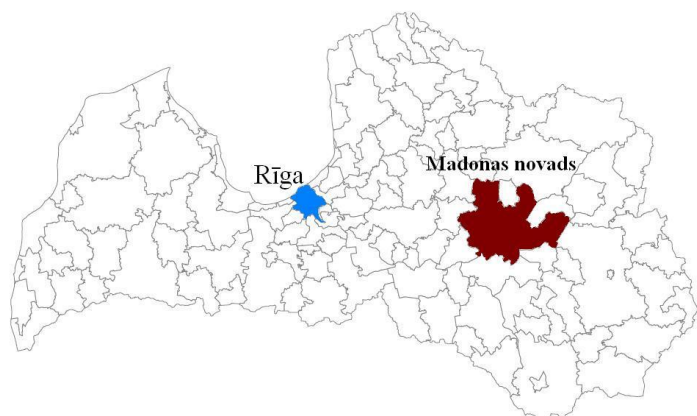

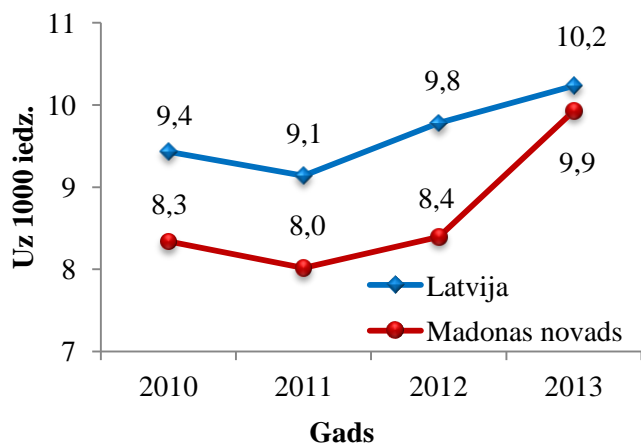
Madonas novada veselības profils

Šajā profilā apkopoti dati par būtiskākajiem veselības rādītājiem Madonas novadā laika periodā no 2010. gada līdz 2013. gadam*. Informācija sagatavota, izmantojot Centrālās statistikas pārvaldes un Slimību profilakses un kontroles centra datus.

Plašāka informācija par Latvijas iedzīvotāju veselību pieejama mājas lapā www.spkc.gov.lv

Dzimumstība Madonas novadā un vidēji LV, uz 1000 iedzīvotāju (CSP dati)

Iedzīvotāju skaits Madonas novadā: 24 369 (2013.)

Procenti no Latvijas iedzīvotājiem: 1,21%

Iedzīvotāju skaits Madonas pilsētā: 7733 (2013.)

Iedzīvotāju blīvums: 11 iedzīvotāji uz km²

Iedzīvotāju dabiskā kustība: dzimuši 242, miruši 358, starptautiskā migrācija – 353 cilv. (CSP dati)

Pozitīvās tendences

- ☑ Zemāka saslimstība un mirstība no ļaundabīgajiem audzējiem nekā vidēji LV (2013.g. par 22% un 11%).
- ☑ Mazinās mirstība no ārējiem nāves cēloņiem.
- ☑ Zemāka saslimstība ar tuberkulozi, hronisku C hepatītu nekā vidēji LV – 2013.g. attiecīgi par 25% un 86%.
- ☑ Zemāka saslimstība ar HIV un AIDS, ka arī STI.

Problēmas un izaicinājumi

- ☑ Pieaug mirstība no SAS, 2013.g. pārsniedzot vidējo rādītāju valstī par 16%.
- ☑ Augstāks nepilngadīgām mātēm dzimušo bērnu īpatsvars, īpaši 2013.gadā, kad tas 3 reizes pārsniedza LV vidējo.
- ☑ Zemāks ārstu relatīvais skaits, mazāks ambulatoro apmeklējumu skaits uz 1 iedzīvotāju.

*Sakarā ar administratīvi teritoriālo reformu salīdzināmi dati pieejami tikai kopš 2010. gada.

Saīsinājumi:

CSP – Centrālā statistikas pārvalde

LV – Latvija

PREDA – Ar noteiktām slimībām slimojošu pacientu reģistrs

STI – Seksuāli transmisīvās infekcijas

SAS – Sirds un asinsvadu sistēmas slimības

SSK-10 – Starptautiskā statistiskā slimību un veselības problēmu klasifikācija, 10. redakcija

SPKC – Slimību profilakses un kontroles centrs

VISUMS – Valsts infekcijas slimību uzraudzības un monitoringa sistēma

Tabulā attēloti veselību raksturojoši rādītāji **2013. gadā** Madonas novadā salīdzinājumā ar vidējiem rādītājiem valstī. Zem tabulas atrodams rādītāju aprēķina skaidrojums.

Vienkāršākai uzskatei izmantoti simboli un krāsas:

⬆️ Rādītājs ir augstāks nekā vidēji valstī

⬇️ Rādītājs ir zemāks nekā vidēji valstī

○ Rādītājs būtiski neatšķiras (<5%) no vidējā rādītāja valstī

● sarkans – negatīvs rādītājs

● zaļš – pozitīvs rādītājs

● oranžs – neitrāls rādītājs

		Rādītājs	Madonas novadā	Vidēji Latvijā	Pozīcija pret vidējo rādītāju valstī
Iedzīvotāji	1	Demogrāfiskās slodzes līmenis	578	583	○
	2	Dzimumstība	9,9	10,2	○
	3	Vidējā mēneša darba alga bruto (Ls/EUR)	403/573	550/783	⬆️
Veselības un veselības aprūpes rādītāji	4	Saslimstība ar ļaundabīgiem audzējiem	447	576	⬇️
	5	Diabēta pacientu relatīvais skaits	3845	4068	⬇️
	6	Iedzīvotāju ar psihiskiem un uzvedības traucējumiem relatīvais skaits	3476	4147	⬇️
	7	Pirmreizēji reģistrēto pacientu ar psihiskiem un uzvedības traucējumiem relatīvais skaits	271	337	⬇️
	8	Pirmreizēji reģistrēto narkoloģisko pacientu relatīvais skaits	0*	20,5	⬇️
	9	Traumu gadījumu relatīvais skaits (stacionētie gadījumi)	1042	551	⬆️
	10	Saslimstība ar tuberkulozi	28,7	38,6	⬇️
	11	Saslimstība ar HIV/AIDS	8,2*/0*	16,9/6,6	⬇️/⬇️
	12	Saslimstība ar STI	62	135	⬇️
	13	Saslimstība ar jaunatklātu hronisku C hepatītu	8,2*	61	⬇️
	14	Saslimstība ar Laimas slimību/ērču encefalītu	28,7/28,7	22,6/13,2	⬆️/⬆️
	15	Bērnu, kas dzimuši nepilngadīgām mātēm, īpatsvars no visiem dzīvi dzimušajiem, %	3,8	1,2	⬆️
	16	Bērnu, kas dzimuši mātēm pēc 35 g.v., īpatsvars no visiem dzīvi dzimušajiem, %	12,8	15,9	○
	17	Dzīvi dzimušie ar zemu dzimšanas svaru (zem 2500 g.), %	5,7	4,5	⬆️
	18	Ārstu relatīvais skaits	17,6	35	⬆️
	19	Ģimenes ārstu, internistu un pediatru relatīvais skaits	7,4	9,6	⬆️
	20	Ambulatoro apmeklējumu skaits pie ārstiem/mājas vizīšu skaits	5,1/0,10	6,3/0,17	⬆️/⬆️

Piezīmes: 1 Darbspējas vecumu nerasniegušo un pārsniegušo personu skaits vidēji uz 1000 personām darbspējas vecumā 2013.g. sākumā; 2 Uz 1000 iedzīvotāju; 3 Pavisam, bez privātā sektora komersantiem ar nodarbināto skaitu <50; 4 Jaunie gadījumi, uz 100 000 iedzīvotāju; 5 Uz 100 000 iedzīvotāju; 6-7 Diagnozes F00-09; F20-98 (SSK-10), uz 100 000 iedzīvotāju; 8 Diagnozes F11-16, F18-19 (SSK-10), uz 100 000 iedzīvotāju; 9 Tikai stacionētie gadījumi, uz 100 000 iedzīvotāju; 10-14 Jaunie gadījumi, uz 100 000 iedzīvotāju; 12 Gonokoku infekcija, anogenitālā herpesvīrusu infekcija, uroģenitālā hlamidioze, sifiliss; uz 100 000 iedzīvotāju; 15-16 Īpatsvars procentos no dzīvi dzimušajiem mātēm visās vecuma grupās; 17 Īpatsvars procentos no visiem dzīvi dzimušajiem; 18 Ārstu skaits bez zobārstiem, ar stažieriem un rezidenti, uz 10 000 iedzīvotāju; 19 Uz 10 000 iedzīvotāju; 20 Uz 1 iedzīvotāju.

*Mazāk par 5 gadījumiem gadā

Datu avoti: 1-3 CSP; 4-9 PREDA, SPKC; 10-14 VISUMS, SPKC; 15-17 Jaundzimušo reģistrs, SPKC; 18-19 Pārskats par iestādes personālu, SPKC; 20 Pārskats par ārstniecības iestādes darbību, SPKC.

Tabulas turpinājums

		Indikators	Madonas novadā	Vidēji Latvijā	Pozīcija pret vidējo rādītāju valstī
Mirstība	21	Mirstība no sirds un asinsvadu sistēmas slimībām	940	813	↑
	22	Mirstība no ļaundabīgiem audzējiem	263	296	↓
	23	Mirstība no ārējiem nāves cēloņiem	90	90	○
	24	Mirstība no diabēta	8,2*	22,8	↓
	25	Mirstība no gremošanas sistēmas slimībām	45	52	↓
	26	Perinatālā mirstība	11,2*	7,5	↑
	27	Zīdaiņu mirstība	3,8*	4,5	↓

Piezīmes: 21-25 Uz 100 000 iedzīvotāju attiecīgā vecuma grupā; 26 Uz 1000 dzīvi un nedzīvi dzimušo; 27 Uz 1000 dzīvi dzimušo.

*Mazāk par 5 gadījumiem gadā

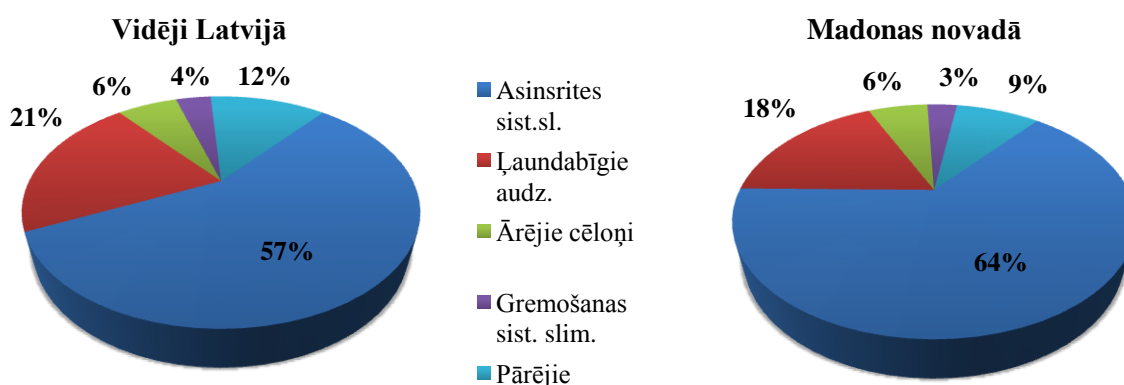
Datu avoti: 21-27 Latvijas iedzīvotāju nāves cēloņu datu bāze, SPKC.

Situācijas apraksts

2013. gadā Madonas novadā dzīvoja 24,4 tūkstoši iedzīvotāju, no tiem - ~32% Madonas pilsētā (7,7 tūkstoši). Gan Madonas pilsētā, gan novadā, līdzīgi kā citviet Latvijā, turpina samazināties iedzīvotāju skaits. **Dzimumstības rādītājs** Madonas novadā ir svārstīgs, 2013.g. pieaudzis par 16%, salīdzinot ar iepriekšējo gadu. **Perinatālā mirstība** (nedzīvi dzimušie un pirmajā dzīves nedēļā mirušie) kopumā Madonas novadā ir augstāka nekā vidēji valstī, tomēr, tā kā Madonas novadā dzimušo un perinatālajā periodā mirušo bērnu skaits ir mazs (1-3 gadījumi gadā), perinatālās mirstības rādītāju ietekmē katrs gadījums. **Zīdaiņu mirstība** (līdz 1 gada vecumam) Madonas novadā ir zema, dažos gados nav reģistrēts neviens zīdaiņa nāves gadījums.

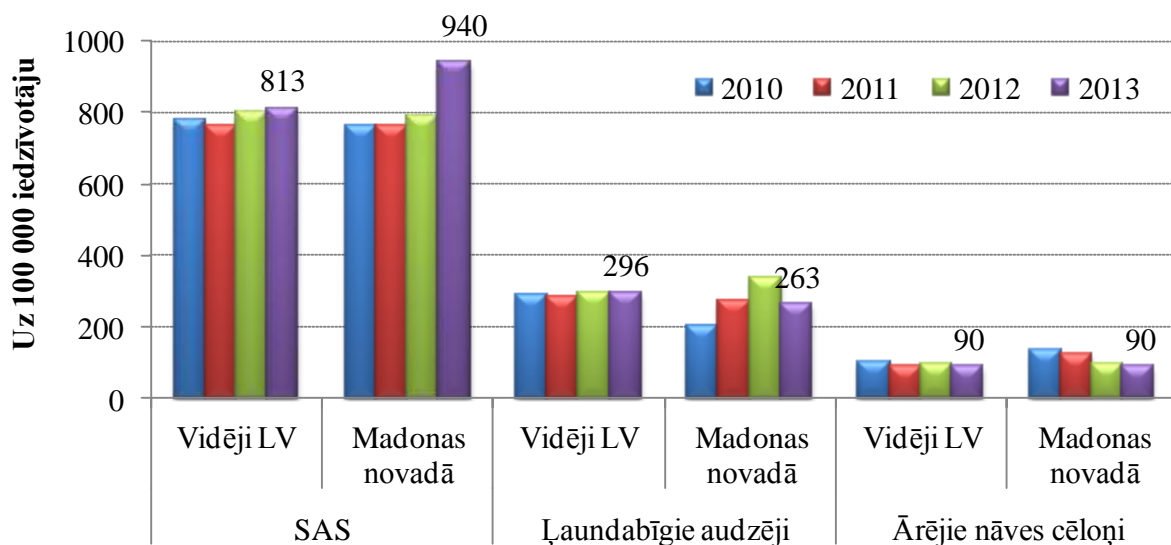
Galvenie nāves cēloņi Madonas novadā, tāpat kā Latvijā, ir sirds un asinsvadu sistēmas slimības (2013. g. Madonas novadā 64% no visiem mirušajiem), ļaundabīgie audzēji (2013. g. Madonas novadā 18% no visiem mirušajiem) un ārējie nāves cēloņi (2013. g. Madonas novadā 6% no visiem mirušajiem).

Galvenie nāves cēloņi 2013. gadā, īpatsvars procentos

Mirstība no SAS 2013. g. Madonas novadā bija augstāka nekā vidēji valstī. Mirstība no citiem cēloņiem – no ļaundabīgiem audzējiem, diabēta, gremošanas sistēmas slimībām, gripas un pneimonijas Madonas novadā ir zemāka nekā vidēji valstī. Mirstība no ārējiem nāves cēloņiem Madonas novadā 2013.g. bija līdzīga kā vidēji valstī.

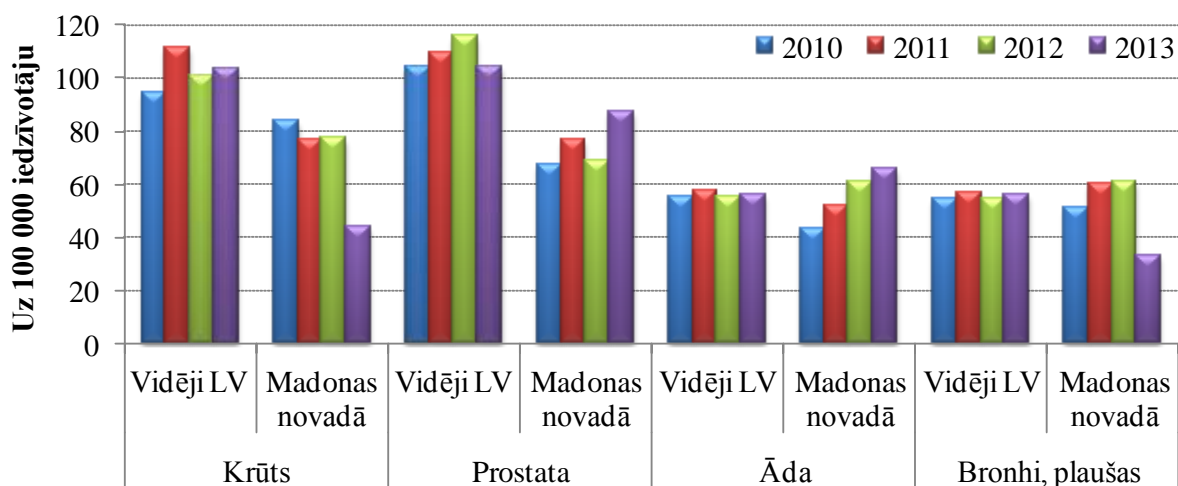
Galvenie nāves cēloņi 2010.-2013. gadā, uz 100 000 iedzīvotāju

Mirstība no **sirds un asinsvadu sistēmas slimībām** Madonas novadā pieaugusi, 2013.g. sasniedzot maksimumu un pārsniedzot vidējo rādītāju valstī par 16% (skat. attēlu).

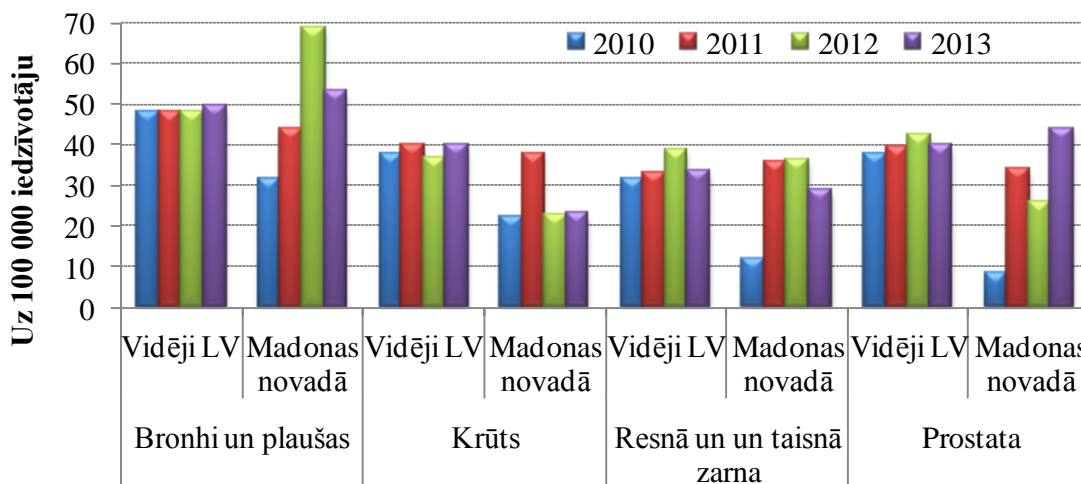
Saslimstība ar ļaundabīgajiem audzējiem Madonas novadā kopumā ir zemāka nekā vidēji valstī. Dinamikā noteiktas tendences nav vērojamas, 2013.g. saslimstības rādītājs samazinājās, saglabājoties zem vidējā rādītāja valstī. Līdzīgi kā Latvijā kopumā Madonas novadā biežāk reģistrētās audzēju lokalizācijas ir krūts audzējs sievietēm, prostatas audzējs vīriešiem, ādas audzēji un bronhu un plaušu audzējs. Visaugstākā saslimstība ļaundabīgo audzēju grupā Madonas novadā ir ar prostatas audzēju vīriešiem, 2013.g. sasniedzot maksimumu, tomēr tā ir zemāka nekā vidēji valstī. Saslimstība ar ādas vēzi stabili pieaugusi, 2013.g. pārsniedzot vidējo rādītāju valstī par 18%. Saslimstība ar krūts audzēju sievietēm dinamikā samazinājusies, 2013.g. sasniedzot zemāko rādītāju četru gadu periodā. Tomēr zemi saslimstības rādītāji nenozīmē, ka reālā saslimstība ar šiem audzējiem ir samazinājusies, biežāk tā saistīta ar nepietiekamu diagnostiku, uz ko norāda arī mirstības rādītāji.

Saslimstība ar izplatītākajām ļaundabīgo audzēju lokalizācijām 2010.-2013. gadā, uz 100 000 iedzīvotāju

Mirstība no ļaundabīgajiem audzējiem Madonas novadā ir svārstīga, 2012.g. pieauga, sasniedzot maksimumu un pārsniedzot vidējo rādītāju valstī par 13%, bet 2013.g. mirstība atkal samazinājās (skat. attēlu). Visaugstākā mirstība ļaundabīgo audzēju grupā Madonas novadā ir no bronhu un plaušu audzēja, 2013.g. pārsniedzot vidējo rādītāju valstī par 8%. Augsta mirstība Madonas novadā ir arī no prostatas audzēja vīriešiem, krūts audzēja sievietēm un resnās un taisnās zarnas audzēja (skat. attēlu).

**Mirstība no izplatītākajām ļaundabīgo audzēju lokalizācijām 2010.-2013. gadā,
uz 100 000 iedzīvotāju**

Jāņem vērā, ka mirstības rādītājus no hroniskajām slimībām ietekmē iedzīvotāju vecuma struktūra (analizētie rādītāji nav standartizēti pēc vecuma). Pēc standartizēšanas pēc vecuma reģionu līmenī mirstības rādītāji no SAS un ļaundabīgajiem audzējiem Vidzemes reģionā (kur ietilpst arī Madonas novads) ir nedaudz zemāki nekā nestandardizētie.

Mirstība no **ārējiem nāves cēloņiem** (piemēram, pašnāvības, transporta nelaimes gadījumi, vardarbība, dūmu un uguns iedarbe, kritieni, noslīkšana, saindēšanās) Madonas novadā ir līdzīga kā vidēji valstī. Dinamikā mirstība no ārējiem cēloņiem mazinās. Tā kā no ārējiem cēloņiem mirušo skaits ir neliels – 2013.g. 22 gadījumi (19 vīrieši, 3 sievietes), relatīvo rādītāju ietekmē katrs gadījums. Biežākie ārējie nāves cēloņi ir pašnāvības (2013.g. 6 gadījumi) un dūmu, uguns un liesmu iedarbe (2013.g. 5 gadījumi), citu ārējo cēloņu grupās ir 3 un mazāk nāves gadījumi gadā.

Gremošanas sistēmas slimības Madonas novadā sastāda ap 3% no visiem nāves cēloņiem. Mirstība no gremošanas sistēmas slimībām Madonas novadā ir svārstīga, atsevišķos gados esot gan augstākai, gan zemākai nekā vidēji Latvijā (2013.g. – par ~14% zemāka).

Saslimstība ar **cukura diabētu** Madonas novadā ir svārstīga, 2013. g. reģistrēts pieaugums, rādītājam pārsniedzot vidējo rādītāju valstī par nepilniem 8%. Kopējais cukura diabēta pacientu skaits Madonas novadā 2013.g. pieaudzis līdz 3845 gadījumiem uz 100 000 iedzīvotāju, tuvojoties vidējam rādītājam valstī (2013.g. – 4068 uz 100 000). Madonas novadā mirstība no cukura diabēta, rēķinot uz 100 000 iedzīvotāju, ir zema un ir zem 5 gadījumiem gadā.

Saslimstība ar atsevišķām reģistrējamām **infekcijas slimībām** (saskaņā ar MK 05.01.1999. noteikumiem Nr. 7) – jaunatklātu hronisku C hepatītu un tuberkulozi Madonas novadā ir zemāka nekā vidēji Latvijā (skat. tabulu). Arī saslimstība ar tuberkulozi ir zemāka (2013.g. par 25%), dinamikā ir svārstīga. Saslimstība ar jaunatklātu hronisku C hepatītu ir ļoti zema, svārstoties no 0-5 gadījumiem gadā. Saslimstība ar ērcu pārnēsātajām infekcijām – **Laimas slimību** un **ērču encefalītu** Madonas novadā ir svārstīga, 2013.g. esot augstākai nekā vidēji Latvijā.

Saslimstība ar **HIV, AIDS un STI** Madonas novadā ir zema – saslimstība ar HIV un AIDS svārstās no nulles līdz diviem gadījumiem gadā. Saslimstība ar STI dinamikā mazinās, 2013.g. esot uz pusi zemākai nekā vidēji Latvijā.

Mirstība no **gripas un pneimonijas** Madonas novadā ir zemāka nekā vidēji valstī, nepārsniedzot 5 gadījumus gadā. Madonas novadā pirmreizēji reģistrētās saslimstības **ar psihiskiem un uzvedības traucējumiem** relatīvais skaits ir svārstīgs, saglabājoties zemākam kā vidēji valstī. Uzskaitē esošo pacientu ar psihiskiem un uzvedības traucējumiem relatīvais skaits dinamikā pieaudzis līdz 3476 gadījumiem uz 100 000 iedzīvotāju 2013. gadā, kas tomēr ir par 16% zemāks nekā vidējais rādītājs valstī.

Ārstu relatīvais skaits (uz 10 000 iedzīvotāju) Madonas novadā ir zemāks kā vidēji Latvijā – 2013.g. Madonas novadā bija 17 ārsti uz 10 000 iedzīvotāju, kamēr vidēji Latvijā – 35. Ārī ģimenes ārstu un internistu skaits Madonas novadā ir zemāks – 7,4 ārsti uz 10 000 iedzīvotāju, kamēr vidēji Latvijā – 9,6 ārsti uz 10 000 iedzīvotāju (2013.g.).

Ambulatoro apmeklējumu skaits Madonas novadā ir zemāks nekā vidēji valstī – ~5 gadījumi uz 1 iedzīvotāju (vidēji LV 6,3), arī mājas vizīšu skaits Madonas novadā ir zemāks nekā vidēji valstī (skat. tabulu).